

## ОБЈАСНУВАЧКИ БЕЛЕШКИ

### 1.ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

- Назив на друштвото, форма на трговско друштво, број на регистарска влошка во трговскиот регистар;
- Промени во регистарската влошка во трговскиот регистар го периодот на известување;
- Позначајни дејности кои ги извршува;
- Идентификација на поврзани субјекти (назив и процентуално учество);
- Број на вработени према степен на образование;
- Сопственичка структура;
- Други релевантни информации за друштвото.

### 2.ОСНОВА ЗА ПОДГОТОВКА НА ГОДИШНА СМЕТКА

- Изјава за усогласеност (врс основа на кои стандарди е подготвена годишната сметка);
- Информација дали годишната сметка е поединечна или консолидирана;
- Валута на презентација.

### 3.ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

- Краток опис на позначајните сметководствени политики кои се применети во двата пресметковни периода во годишната сметка( за приходите, расходите, нематеријалните средства, материјалните средства, побарувањата и обврските и друго).

### 4.КОРИСТЕНИ ПРОЦЕНКИ

- Применети методи на значајни проценки кои се применети (за нематеријалните и материјалните средства, приходи, расходи и друго).

### 5.ПРОМЕНА НА СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ И КОРЕКЦИЈА НА ГРЕШКИ

- Опис на промена или корекцијата (врс основа на кој стандард или друга законска регулатива е нестаната промената) за кои позиции на годишната сметка се однесуваат и квантифицирани ефекти од извршената промена или корекција.

### 6.УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИК

- Опис на ризикот (кредитен ризик, пазарен ризик, ризик на ликвидност) и користени методи за мерење на ризикот и квантифицирани информации за ризикот.

## ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

Назив на друштвото  
Адреса, седиште и телефон  
Единствен даночен број

Железници на Република Северна Македонија  
ул.Трета Македонска Бригада бр.66  
4030007643250

Позначајни дејности кои ги извршува:

Основач:

Број на вработени:

со степен на образование:

ВСС Филозовски факултет

ВСС Економски факултет

ВСС Електротехнички факултет

ССС Средно образование

Сопственичка структура

## 2.ОСНОВА ЗА ПОДГОТОВКА НА ГОДИШНАТА СМЕТКА

### *Изјава за усогласеност*

Брз основа на член 469 став 2 од ЗТД ("Службен весник на РМ"28/04...183/13;38/14;41/14 и 138/14), односно врз основа на правилникот за водење на сметководството ("Службен весник на РМ" 159/09 и 164/10) и согласно со точката ВО2 од МСФИ 1, управителот на Железници на Република на Северна Македонија, на експлицитен начин и безрезервно ја дава следната

## 3.ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

### *3.1.ПРВИЧНО УСВОЈУВАЊЕ НА МЕЃУНАРОДНИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ФИНАНСИСКО ИЗВЕСТУВАЊЕ (МСФИ)*

#### Член 1

Финансиските извештаи на Железници на Република на Северна Македонија АД Скопје се усогласени со МСФИ. Известувачки датум за првите финансиски извештаи според МСФИ на Друштвото Железници на Република на Северна Македонија е 31 декември 2024, како почетна година на работењето. Железници на Република на Северна Македонија не објавува како преминувањето од претходните ОПСП на МСФИ влијаело врз финансиската состојба, успешноста и паричните текови, од причини што од самиот почеток се применуваат во целост МСФИ.

#### Член 2

Врз основа на член 469 став 2 од ЗТД ("Службен весник на РМ"28/04...183/13;38/14;41/14 и 138/14), односно врз основа на правилникот за водење на сметководството ("Службен весник на РМ" 159/09 и 164/10) и согласно со точката ВО2 од МСФИ 1, управителот на Железници на Република на Северна Македонија, на експлицитен начин и безрезервно ја дава следната.

#### Член 3

Железници на Република на Северна Македонија во почетниот биланс на состојба според МСФИ

- Ги признава сите средства и обврски чие што признавање се бара според МСФИ;
- Не признава ставки како средства и обврски, ако МСФИ не дозволуваат такво признавање;
- Ги применува МСФИ при мерењето на сите признаени средства и обврски.

Почетниот биланс на состојба според МСФИ, Друштвото Железници на Република на Северна Македонија од Скопје нема да го објавува.

#### Член 4

Резултирачките корекции кои произлегуваат од настани и трансакции пред датумт на преминувањето на МСФИ, коишто се предизвикани од користењето на различни сметководствени политики според ОПСП и сметководствените политики користени во почетниот биланс на состојба според МСФИ, друштвото Железници на Република на Северна Македонија ќе ги признае директно во задржаната добивка (алтернатива: во друга категорија во главнината, ако тоа е посоодветно) на датумот на преминувањето. Исклучок е промената на сметководствената политика за трошоци за позајмување (нивно капитализирање според алтернативниот третман на МСС 23) која има перспективна примена. Исправка на основните грешки ќе се врши според МСС 8, точки 34-36.

*Износот на исправка на основна грешка која се однесува на претходните периоди треба да биде известен преку корегирање на почетно салдо на задржаната добивка. Споредните информации треба да бидат повторно искажани, освен доколку не е можно да се направи тоа. (алтернатива МСС 8 точки 38-40).*

*Износот на исправката на основната грешка треба да биде вклучен во утврдувањето на нето добивката или загубата на тековниот период. Споредбените информации треба да бидат презентирани како да се известени во финансиските извештаи за претходниот период треба да бидат презентирани дополнителни проформа информации, подготвени во согласност со точка 34, освен кога не е можно да направи тоа.*

Разликите во сметководствени проценки ќе се евидентираат тековно, или тековно но и во идните периоди (перспективно).

Како промена на сметководствената проценка се сметаат особено:

- Вреднувањето на ненаплативите побарувања (тековно);
- Застареност на залихите (тековно) и
- Користенот век на употреба на недвижностите, постројки и опремата (тековно и идно).

#### Член 5

Ревалоризацијата според претходните ОПСП на ставките на недвижности, постројки, опрема и нематеријалните средства, на датумот на преминувањето на МСФИ ќе ја признае како набавка вредност (алтернатива: објективна вредност). Евентуалната загуба заради оштетување, која според претходните ОПСП не била признаена, согласно МСФИ ќе биде признаена веднаш и за истата ќе се изврши намалување на вредност на овие средства на товар на тековните производи. (Ако се применува основниот третман, ревалоризационата резерва (ревалоризационен вишок) што произлегува од ревалоризацијата извршена според претходните ОПСП ќе биде признаена во задржаната добивка на датумот на преминувањето (според потставка на задржана добивка) и истата ќе биде обелоденета во забелешките кон финансиските извештаи. (Ако се применува алтернатива:) ревалоризационата резерва (ревалоризационен вишок) ќе претставува посебна ставка во рамките на главнината.

### **3.2. ПОЛИТИКА НА ПРИЗНАВАЊЕ НА ПОБАРУВАЊАТА ЗА ЗАПИШАН, А НЕУПЛАТЕН КАПИТАЛ**

#### Член 6

Побарувањата за запишан, а неуплатен капитал ќе се искажуваат по номинална вредност на запишаниот капитал, односно актите за друштвото (сукцесивна уплатта на запишаниот капитал). Капиталот кој нема да биде уплатен, согласно роковите и условите пропишани со актите ќе биде поништен.

### **3.3. ПОЛИТИКА НА ПРИЗНАВАЊЕ НА НЕМАТЕРИЈАЛНИТЕ СРЕДСТВА**

#### Член 7

Нематеријалните средства ги опфаќаат патентите и лиценците, заштитните знаци и имиња, договори за франшиза. Авторски права, издатоци за развој, компјутерски софтвер, маркетиншки права и гудвил. Нематеријалното средство ќе се признае само ако е веројатно дека идните економски користи, кои му се препишуваат на средството, ќе претставуваат прилив кон друштвото и ако трошоците на средството можат веродостојно да се измерат.

Ако некое нематеријално средство не ги исполнува критериумите за признавање, настанатиот издатоk треба да се признае како расход во моментот на неговото настанување (трошоци за развој).

#### **Член 8**

Издатоци за истражување не се третираат како средство.

Софтвер – трошоците настаните со стекнување лиценца за софтвер, како и останатите долгорочни права во врска со изработката или дистрибуцијата на производи, се амортизираат со праволиниска метода на очекуваниот, односно договорениот век на употреба, но не подолго од 5 години.

Трошоците кои значително ја подобруваат и прошируваат користа на софтверот во однос на изворната варијанта, се признаваат како дополнително вложување и го зголемуваат почетниот трошок за набавка на софтверот. Помалите побарувања се сметаат за трошоци за одржување, кои се вклучуваат во расходите во тековниот период.

#### **Член 9**

Гудвил – разлика меѓу фер вредноста на надоместот за стекнување и фер вредноста на уделот во нето имотот на стекнатото трговко друштво на датумот на припојување.

Гудвилот се амортизира со праволиниски метод зависно од видот на стекнување и проценката на менаџментот за неговиот економски век на траење или пак е базиран на економскиот век на траење на стекнатите производи, но не во период подолг од пет години.

Вредносното усогласување на гудвилот се спроведува ако сегашната вредност е поголема од надомствениот износ утврден со проценка.

Негативниот гудвил се признава во приход сразмерно на амортизацијата на оној имот од кој произлегол.

#### **Член 10**

Основа за вреднување на нематеријалните средства е:

- 1) начинот на нивното стекнување;
- 2) очекуваниот период на добивање на економска корист и
- 3) можноста да се продадат.

Нематеријалното средство почетно се мери според набавната вредност. Во набавната вредност се вклучуваат сите трошоци за набавка и сите останати трошоци неопходни нематеријалното средство да се стави во функција.

#### **Член 11**

Нематеријалните средства се амортизираат за период од 5 години, (Алтернатива: Нематеријалните средства се амортизираат според очекуваната употреба, односно во периодите во кој се очекуваат економските користи, но не подолго од 5 години).

### ***3.4. ПОЛИТИКА НА ПРИЗНАВАЊЕ НА МАТЕРИЈАЛНИТЕ СРЕДСТВА - НЕДВИЖНОСТИ, ПОСТРОЈКИ И ОПРЕМА (НПО)***

#### **Член 12**

Материјалните средства се признаваат по трошокот на набавка, под услов, истиот да може сигурно да се измери.

Трошокот на набавка, односно набавната вредност на материјалното средство (цена на чинење), кој се распоредува за време на корисниот век на употреба, е износот на платени парични средства или еквиваленти на парични средства, или објективната вредност на друг надомест даден за да стекне едно средство во моментот на неговото стекнување или изградба.

Набавната вредност на материјалните средства ја опфаќа куповната цена, вклучувајќи ги увозните давачки и неповратните даноци, како и трошоците кои директно можат да се препишат на доведувањето на средството во работна состојба на употреба (трошоци за: манипулација, инсталација и монтажа, услуги од стручни лица и слично).

Сите трговски попусти и работи се одбиваат за да се дојде до конечната куповна цена.

### Член 13

Ако сметководствената вредност е поголема од проценетиот надоместлив износ кај НПО, разликата се отпишува - вредносно усогласува до надоместливиот износ.

Добивките или загубите настанати со продажба се определуваат опреку споредбата на сметководствената вредност.

### Член 14

Кај материјалните средства се прави разлика меѓу инвестиционото (тековно) одржување и инвестиционото вложување.

Трошоците за одржување и поправките на средствата, т.н. трошоци на инвестиционо одржување, се признаваат како расходи на периодот.

Инвестиционите вложувања се оние издатоци со кои се продолжува векот на употреба на средството, се зголемува капацитетот на средството, се зголемува квалитетот на производите кои се произведуваат со тоа средство или се намалуваат трошоците на производство на тие производи.

Вредноста на инвестиционите вложувања ја зголемува набавната вредности на овој начин зголемената основица подлежи на амортизација.

### Член 15

Набавката на средствата може да се реализира и со размена за друго средство, односно за хартии за вредност.

Во случај на таква размена, износот на трошокот на набавка се утврдува според пазарната вредност на превземеното (набавеното) средство.

Ако таквата вредност не е позната тогаш истата се определува според објективната вредност на отстапеното долгопочно материјално средство, односно според објективната вредност на хартии од вредност.

Трошоците на набавка на предметите и услугите изработени во сопствена режија, кои се користат како постојан материјален имот, се утврдуваат во висина на нивните цени на производство, под услов да не ја надминат нивната нето пазарна (реализациона) вредност.

Цената на производство се утврдува цогласно МСС 2 - Залихи.

### Член 16

Векот на употреба на средството е периодот во кој се очекува дека друштвото ќе го користи средството.

Векот на употреба на средството може да се процени и врс основа на бројот на производи или слични единици за кои се очекува дека друштвото ќе ги оствати од тоа средство - функционален метод.

### Член 17

Векот на употреба на материјалните средства се проценува на следниот начин:

|                          |           |
|--------------------------|-----------|
| – Административна зграда | 40 години |
| – Погонски машини        | 40 години |
| – Камиони                | 4 години  |
| – Патнички автомобил     | 4 години  |
| – Канцелариски мебел     | 5 години  |
| – Компјутери             | 4 години  |

Земјиште и уметнички дела не подлежат на амортизација.

## Член 18

Основицата за пресметка на амортизација е набавната вредност од средството. Ако реално може да се процени остатокот и вредноста, за овој износ се намалува основницата за амортизацијата. Амортизацијата на материјалните средства се пресметува со праволиниска метода во периодите на векот на употреба согласно точка 17,

## Член 19

Пример за стапките на амортизација:

|                          |   |
|--------------------------|---|
| – Административна зграда | 0 |
| – Погонски машини        | 0 |
| – Камиони                | 0 |
| – Патнички автомобил     | 0 |
| – Канцелариски мебел     | 0 |
| – Компјутери             | 0 |

Стапките за амортизација секој субјект може да ги донесе самостојно во зависност од корисниот век на употреба на средствата согласно МСС 16 и МСС 38.

Амортизацијата се пресметува од првиот ден на нивната набавка веднаш кога тие средства почнале да се користат. **Не се пресметува амортизација на земјиштето и инвестициите во тек.**

Трошоците за редовно одржување и поправки се евидентираат на товар на трошоците за одржување и заштита во моментот на нивно настанување.

Издатоците за реконструкција, адаптација или друго вложување со кои се зголемува корисниот век на употреба или капацитетот се капитализираат со нивно настанување.

Резидуалните вредности на средствата и проценетиот век на употреба се проверуваат, и доколку е потребно се корегираат, на секој датум на Извештај за финансиската состојба. Кога евидентираните износ на средството е повисок од неговиот проценет надоместлив износ, тој тогаш се отпишува до неговиот надоместлив износ.

Приходите или расходите поврзани со оттуѓување се одредуваат по пат на споредба на приливите со евидентираните износ. Разликите се вклучени во Извештајот за сеопфатна добивка во периодот кога настануваат.

Трошоците по камати за позајмици кои се користат за финансирање на изградба на недвижности и опремата се капитализираат, за време на периодот кој е потребен да се завршат и подготват средствата за нивно ставање во употреба. Останатите трошоци по основ на позајмици се евидентирани како трошок.

Инвестициите во тек се евидентираат по набавна вредност на датумот на набавка, односно врз основа на времените ситуации добиени од изведувачите.

На средствата евидентирани на сметката се инвестиции во тек, до моментот на нивно ставање во употреба, не им се пресметува амортизација.

## ***3,5,ПОЛИТИКА НА ПРИЗНАВАЊЕ НА ДОЛГОРОЧНИТЕ ФИНАНСИСКИ ВЛОЖУВАЊА***

## Член 20

Вложувањата во акции или удели се искажуваат според трошокот на стекнување, без трошоците на камати ако се купени на кредит. Акциите и уделите се водат според методот на трошокот на вложување.

Пазарните хартии од вредност (наменети за тргување), се мерат според тековната пазарна цена (берзанска цена).

Непазарните хартии од вредност (расположливи за продажба), се мерат според проценетата објективна вредност.

Останатите долгорочни финансиски вложувања се искажуваат според нивната номинална вредност, согласно договор.

Пресметаните камати се капитализираат по нивната достасаност.

Сопствениите (трезорски) акции, односно откупениот сопствен удел, ќе се водат како намалување на запишаниот и уплатен капитал, според трошокот на стекнување - истовремено или во рок на две години. Уделот на сопствени акции, односно удели, може да биде до 10% од основниот капитал.

## **Член 21**

Исправката (вредносното исправување) на вложувањата, се спроведува во периодот на сознавање на неможноста на наплата на дел или на вкупното побарување на товар на расходите на периодот. Отписот на побарувањата по основ на вложувања се спроведува само во случај кога за тоа ќе се донесе одлука од соодветниот орган на друштвото.

## ***3.6.ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ЗАЛИХИТЕ***

## **Член 22**

Залихите на материјали и резервни делови се водат по методата на просечно набавени цени. Во извештајот за финансиската состојба, залихите се искажуваат по пониска набавна или нето реализациона вредност. Намалувањето на вредноста се спроведува на товар на расходите за тој период. Набавната вредност на трговските стоки ги содржи фактурната вредност, царините, даноците, трошоците за транспорт, осигурување и други зависни трошоци кои се однесуваат на набавката. Попуст и рабати не се вклучени во набавната вредност. Нето очекуваната продажна вредност е предвидената продажна цена во нормален тек во работење, намалена за продажните трошоци. Ситниот инвентар се отпишува во целост при издавање во употреба. Суровините, материјалите, ревервните делови, ситниот инвентар, амбалажа и автомобилските гуми се евидентираат според трошоците на набавката, а пресметката на потрошокот со примена на метода ФИФО. Алтернатива: Залихите на материјали, суровини и резервни делови се искажуваат по стварни цени, а пресметката на трошоците се врши со примена на просечни пондерирани цени по поделни видови на залихи. Просечните пондерирани цени се пресметуваат при секој влез на стоки во складот, врз основа на утврдените количини и вредности после влезот на нови залихи.

## **Член 23**

Ситниот инвентар во употреба, се отпишува еднократно при ставње во употреба (алтернатива:при самата набавка). Алтернатива: Ситниот инвентар, се отпишува по методот на калкулативен опис, според векот на траење.

## **Член 24**

Амбалажата и автомобилските гуми, се отпишуваат по методот на калкулативен опис, согласно интензитетот на употреба. Алтернатива: Амбалажата и автомобилските гуми, се отпишуваат при ставање во употреба.

## **Член 25**

Намалувањето на вредноста на залихите, се спроведува во време на редовните месечни и годишниот попис, а врз основа на проценка на оштетеност, рок на употреба, дотраеност на залихите и слично.

Намалувањето на вредноста на залихите се врши на товар на расходите на периодот, вклучувајќи го и секое нивелирање (сведување) по пат на отпис до нето реализационата вредност.

## **Член 26**

Залихите на недовршеното производство, полупроизводи и готови производи се водат според трошоците на набавката, односно според цената на производството. Во цената на производството се вклучуваат: трошоците на материјали за изработка, платите за изработка, останатите директни трошоци и останатите општи трошоци кои може да се доведат во врска со сегашната состојба и сегашната локација на залихите. Износот на општите и директните трошоци кои се вклучени во вредноста на тие залихи се утврдува со калкулации кои посебно се изработуваат за секој производ и секој работен налог. Сите трошоци се водат по места и носители на трошоци. Трошоците на управата и продажбата (управно - продажна режија) не се вклучуваат во вредноста за залихите.

Намалувањето на вредноста на залихите на недовршеното производство, полупроизводи и готови производи се врши при годишниот попис, Намалувањето на вредноста на залихите, се врши во случај на неадекватен квалитет на изработката, оштетување и дотраеност на залихите до нето реализационата вредност ако е пониска од набавката. Со случај на вонредни настани на залихите им се намалува вредноста и пред редовниот попис.

Нето реализационата вредност е проценета продажна цена во редовниот тек на работењето, намалена за проценетите трошоци за довршување на производството и проценетите трошоци потребни да се изврши продажбата.

## **Член 27**

Залихите на трговски стоки во продавниците се водат по продажни цени со вклучен данок на додадена вредност и пресметана разлика во цени.

Залихите на трговски стоки, во склад се водат по набавни цени, односно по нето реализационата вредност ако е пониска од набавната.

Намалување на вредноста на залихите на трговската стока се спроведува во случај на пад на пазарните цени, оштетувања или други причини, на товар на расходите на периодот.

### ***3.7. ПОЛИТИКА НА ПРИЗНАВАЊЕ НА КРАТКОРОЧНИТЕ ПОБАРУВАЊА***

## **Член 28**

Побарувањата од подружници и други претпријатија, побарувањата од купувачи, побарувањата за повеќе исплатени износи од добивката, побарувањата од вработените, побарувањата од државата и другите институции и останатите побарувања се искажуваат по номиналната вредност зголемена за каматите, намалени за работи и попусти во цената, согласно склучениот договор, односно одлуката за исплата.

Побарувањата од купувачите се искажуваат според нивната објективна вредност, намалена за попустите и исправката на вредност. Исправката на вредност на побарувањата од купувачите, се прави кога постојат показателите дека побарувањата не можат да се наплатат. Отписот на побарувањата по пат на исправка на вредноста се врши на товар на расходите за периодот.

Износот на резервирањето претставува разлика меѓу евидентираниот износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка. Средствата со краткопочно доспевање не се дисконтираат. Евидентираниот износ на средството се намалува преку употребата на сметка за резервирање поради оштетување, со истовремено признавање истото се отпишува наспроти неговото резервирање. Последователната наплата на предходно отпишаните износи се признаваат како тековни добивки.

За сите побарувања од купувачи кои не се наплатени во договорениот рок се пресметува затезна камата.

Побарувањата кои се искажани во девизи се пресметуваат според средниот курс на Народна банка на Република Македонија на денот на билансирање.

Намалувањето на вредноста на побарувањата се спроведува задолжително кога должникот е во постапка на стечај или ликвидација. Вредноста на побарувањата се намалува за исправката за сомнителни и спорни побарувања, односно за вредносното усогласување на побарувањата според почната структура.

Прилог (Алтернативен):

Побарувањата до 30 дена се вреднуваат 100% од номиналниот износ.

Побарувањата од 31 до 60 дена се вреднуваат 70% од номиналниот износ.

Побарувањата од 61 до 90 дена се вреднуваат 50% од номиналниот износ.

Побарувањата од 91 до 180 дена се вреднуваат 30% од номиналниот износ.

Побарувањата над 181 дена се вреднуваат 0% од номиналниот износ.

### ***3.8. ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА КРАТКОРОЧНИ ФИНАНСИСКИ ВЛОЖУВАЊА***

## **Член 29**

Вложувањата во хартии во вредност се искажуваат според методот на трошоците на вложување.

Алтернатива: Вложувањето во хартии од вредност се искажуваат пониско од: трошоците на вложување или пазарната вредност.

#### **Член 30**

Дадените заеми, депозити и кауции се искажуваат според нивната номинална вредност, согласно договор. Пресметаните камати се признаваат во тековни приходи.

#### **Член 31**

Останатите краткорочни вложувања се искажуваат по набавна вредност.

### ***3.9. ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ ПАРИЧНИ СРЕДСТВА (ПАРИ И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ)***

#### **Член 32**

Парите на сметките во денари кај деловните банки, се водат во номинални износи, според составениот извод за состојбата на прометот на соодветните сметки.

Парите во благајна во денари, се искажуваат по номинална вредност.

Девизите на сметките во банка и благајна се искажуваат по среден курс на Народна банка на Република Македонија, на денот на билансирањето.

Пресметувањето на девизите се врши секогаш на денот на промената на состојбата на сметката (благајната) и на крајот на месецот.

За целите на составување на Извештајот за парични текови:

Со парични средства и парични еквиваленти се евидентираат паричните средства во благајната, на сметките кај деловните банки, депозитите по видување, благородните метали и предметите од благородните метали и краткочначните и високо ликвидни вложувања со рок на доспеаност до три месеци или помалку, од датумот на стекнување и се со безначаен ризик од намалување на вредноста.

### ***3.10. ПОЛИТИКА ЗА ИСКАЖУВАЊЕ НА ДАНОКОТ НА ДОБИВКА***

#### **Член 33**

Данокот на добивка се утврдува и се плаќа пред Годишниот даночен биланс и истиот претставува одбитна ставка од финансискиот резултат пред оданочување во Билансот на успех.

### ***3.11. ПОЛИТИКА ЗА АКТИВНИ ВРЕМЕНСКИ РАЗГРАНИЧУВАЊА***

#### **Член 34**

Однапред платените трошоци за идни периоди се искажуваат како активни временски разграничувања, а се пресметуваат во трошоци за периодот за кој се однесуваат.

Причината за разграничувањето, како и износот кој се однесува на идните периоди мора да бидат искажани на соодветна сметководствена исправа.

#### **Член 35**

Приходите кои се пресметани во корист на тековниот период, а немаат елементи за да се искажат како побарување, се искажуваат како активни временски разграничувања.

Кога ќе се стекнат услови за испоставување на документ врз основа на кој се стекнуваат побарувањата, временските разграничувања се пренесуваат на сметките на побарувањата.

Основата за приходување и искажување на таквите износи на временските разграничувања мора да биде утврдена со соодветна сметководствена исправа.

### ***3.12.ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ЗАПИШАНИОТ КАПИТАЛ***

#### **Член 36**

Капиталот ја претставува номиналната вредност на вложените средства.  
Запишаниот (основен) капитал се искажува во посебна сметка во износ кој е запишан во трговскиот регистар при основањето, односно промената на уписот на вредноста на капиталот.  
Стегнатите сопствени акции не го намалуваат бројот на издадени акции, туку влијаат на намалување на бројот на акциите во оптек.

### ***3.13.ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ПРЕМИИ НА ЕМИТИРАНИТЕ АКЦИИ***

#### **Член 37**

Износите искажани како премии на емитираните акции ја сочинуваат разликата понеѓу номиналната вредност на акциите и износите по кои се продадени и се признаваат како тековен приход.

### ***3.14.ПОЛИТИКА НА ПРИЗНАВАЊЕ НА РЕВАЛОРИЗАЦИОНА РЕЗЕРВА (РЕВАЛОРИЗАЦИОНЕН ВИШОК)***

#### **Член 38**

Ревалоризациона резерва (ревалоризационен вишок) произлегува од објективното вреднување на нетековните средства по нивното почетно признавање според набавната вредност (Друштвото ако не применува мерење на нетековните средства според објективната вредност нема да има ставка во Билансот на состојба насловена како ревалоризационен вишок). Ревалоризациониот вишок ги покрива загубите каои прозлегуваат од нетековните средства. Остатокот по ова покривање ќе се пренесе во задржана добивка.

### ***3.15.ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА РЕЗЕРВИ***

#### **Член 39**

Резервите се искажуваат по номинална вредност со издвојување од нето добивката и тоа посебно за законските резерви, посебно за статутарните резерви и за останатите резерви.  
Резервите се состојат од законските резерви, создадени во текот на периодите врз основа на распределбата на акумулираните добивки во согласност со законската регулатива и одлуките од Друштвото.  
Согласно законската обврска за задолжитена општа резерва, како општ резервен фонд кој се формира по пат на зафаќање на нето добивка по стапка од 5% се додека резервите од друштвото не достигнат износ кој е еднаков на една десетина (10%) од основната главнина.

### ***3.16.ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ЗАДРЖАНАТА (АКУМУЛИРАНА) ДОБИВКА/ЗАГУБА***

#### **Член 40**

Акумулираните добивки/загуби ги вклучуваат тековните, како и оние од претходните периоди, задржани добивки и загуби.  
Во деловните книги посебно се искажува задржаната (нераспоредена) добивка, а посебно искажаната загуба од работењето.  
Искажаната загуба од работењето може да се покрие со задржаната добивка само по одлука на управата, а во согласност со Законот за трговски друштва.

Доколку настане загуба, истата се покрива од сите позиции на капиталот. Членовите од друштвото не се обврзани со договорот на друштвото / статутот да ја покриваат загубата, со внес на дополнителни влогови. Изплатата на дивиденда или добивка се спроведува врз основа на основа на собранието / собирот на содружници и според одредбите на Законот за трговски друштва. Авансот на добивка може да се исплати ако меѓу пресметковниот период искажува добивка и ако не постои преносена загуба.

### ***3.17.ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ДОБИВКАТА ИЛИ ЗАГУБАТА ВО ТЕКОВНАТА ГОДИНА***

#### **Член 41**

Добивката или загубата во тековната година во билансот се искажува по оданочувањето како добивка (нето добивка) за распределба, односно загуба од работењето во тековната година.

### ***3.18.ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ДОЛГОПОЧНИ ОБВРСКИ***

#### **Член 42**

Обврските спрема поврзаните претпријатија, обврските по заеми, обврските спрема кредитните институции, обврските за аванси, обврските спрема добавувачи и станати долгорочни обврски се искажуваат по номинална вредност, зголемена за достасаните камати според склучениот договор. Овие обврски се класифицираат како долгорочни доколку датумот на Билансот на состојба, рокот на доспевање им е над 12 месеци.

Долгорочните резервирања се искажуваат како долгорочни обврски за гаранции, оштети и отпремнини.

#### **Член 43**

Обврските искажани во девизи се пресметуваат по среден курс на Народна банка на Република Македонија на денот на билансирањето, но и на крајот на секој месец со случај на отплата на долгови.

#### **Член 44**

Обврските по хартии од вредност се искажуваат по номинална вредност на хартиите од вредност според одлуката на издавање, зголемена за каматата, која се однесува за тековниот пресметковен период.

### ***3.19.ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА КРАТКОПОЧНИТЕ ОБВРСКИ***

#### **Член 45**

Обврските по заеми, обврските спрема кредитните институции, обврските за аванси, депозити и гаранции, обврските спрема добавувачите, обврските спрема вработените, обврските за даноци, придонеси и други давачки, обврските врз основа на удел во резултатот и останати краткорочни обврски се искажуваат во вредност која е искажана во соодветна сметководствена исправа, зголемена за каматите според склучениот договор, пропис, односно одлука на надлежниот орган.

Овие обврски се класифицираат како краткорочни доколку во билансот на состојба рокот на доспевање им е до 12 месеци.

#### **Член 46**

Обврските по меници и чекови, односно останати хартии од вредност се искажуваат по номинална вредност на хартиите од вредност кои ги сочинуваат краткорочните обврски на друштвото, зголемена за каматата, ако е договорена или утврдена со одлука за издавање на хартии од вредност.

### ***3.20.ПОЛИТИКА ЗА ПАСИВНИ ВРЕМЕНСКИ РАЗГРАНИЧУВАЊА***

#### **Член 47**

На товар на пресметковниот период се пресметуваат и трошоци за кои не постојат соодветни сметководствени исправи за да можат да се признаат како обврска, а за кои со сигурност може да се утврди дека се однесуваат за тековниот пресметковен период.

Кога ќе се добијат документи за признавање на обврските, се врши укинување на временските разграничувања во корист на сметките на обврските.

#### **Член 48**

Приходите за кои нема услови за признавање во тековниот пресметковен период, според МСС 18, се одложуваат преку временски разграничувања за идни периоди.

#### **Член 49**

Наплатените приходи кои се однесуваат за идни периоди се евидентираат во корист на временските разграничувања, а за кои не било искажано соодветно побарување.

### ***3.21.ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ПРИХОДИ***

#### **Член 50**

Приходите се мерат според објективната вредност на примениот надомест или побарување. Приходите се признаваат ако истовремено пораснат средства или се намалат обврски.

#### **Член 51**

Приходите од продажба на добра се признаваат ако:

- На купувачот се пренесени сите ризици и користи од сопственоста над производите;
- Друштвото не задржува, ниту трајно управување, ниту контрола над производите;
- Износот на приходите може да се измери;
- Е веројатно дека продадените производи ќе се наплатат;
- Трошоците кои настанали или ќе настанат во врска со продажбата може со сигурност да се измерат.

#### **Член 52**

Ако во моментот на настанувањето на настанот се процени дека наплатата не е извесна, приходите се одложуваат. За реализација од претходните пресметковни периоди и за онаа која е во тековниот пресметковен период е пресметана во корист на приходите се врши исправка на побарувањата на товар на трошоците.

#### **Член 53**

За приходите што не се дефинирани со овој акт, се применува Меѓународниот сметководствен стандард 18 и други стандарди.

### ***3.22.ПОЛИТИКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА РАСХОДИ***

#### **Член 54**

Расходите се признаваат согласно точка 78 до 80 и 94 до 98 од Рамката за составување и презентирање на финансиските извештаи (МСФИ).

#### **Член 55**

Во политиката за признавање расходи, друштвото се придржува до следните критериуми:

- Расходите имаат за последица намалување на средствата или зголемување на обврските, што е возможно да се измери со сигурност;
- Расходите имаат директна поврзаност со настанатите трошоци и посебните позиции на приходите;
- Кога се очекува остварување на приходите во повеќе идни пресметковни периоди, тогаш признавањето на расходите с исвршува со постапката на разумна алокација на пресметковни периоди;
- Расходот веднаш се признава во пресметковниот период кога издатокот не остварува идни економски користи, а нема услови да се признае како позиција на активата во билансот;
- Расходот веднаш се признава во пресметковниот период и тогаш кога настанала обврската, а нема услови да се признае како позиција на активата (точки 94-98 од Рамката).

#### **Член 56**

Сите трошоци и расходи кои се однесуваат на пресметковниот период мора да бидат опфатени во финансиските извештаи.

### ***3.23.ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ***

#### **Член 57**

Средства, обврските, приходите и расходите за кои во овој акт не се утврдени аметководствени политики, ќе се применува основниот третман за нивно мерење утврдени со соодветни МСФИ и МСС.

Овој акт се применува на финансиските извештаи кои се составуваат за деловната 2014 година и за следните години.

### ***4.КОРИСТЕНИ ПРОЦЕНКИ***

За нематеријалните и материјалните средства кои се евидентирани по набавна вредност, не се користени дополнителни методи за повторна проценка на датумот на известувачкиот период.

Побарувањата се проценети врз основа на објавената сметководствена политика на денот на известувачкиот период, според рочноста.

### ***5.ПРОМЕНА НА СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ И КОРЕКЦИИ НА ГРЕШКИ***

Кои сметководствени политики се промениле во тековниот период во однос на претходниот пресметковен период и од што се состојат тие промени е следниот чекор во прилог на белешките. Разликите треба да се квантифицираат и треба да се искаже како тие влијаат на одделни позиции на Билансот на состојба и Билансот на успех така што овие биланси да бидат споредливи во тековната со претходната известувачка година.

Најчести промени кои во сметководствените политики се јавуваат со усвојувањето на МСС се презентирани подолу.

## **6.УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИК**

Друштвото е изложено на ризик од движење на девисните курсеви и пазарните цени кои што влијаат врз средствата и обврските.

Целта на управувањето со финансиските ризици е да се ограничи влијанието на овие пазарн ризици преку оперативни и финансиски активности.

### **а) Пазарен ризик**

Пазарниот ризик се дефинира како ризик на „ризик на флуктација на пазарната вредност или идните парични текови на финансиските инструменти како резултат на промена на пазарните цени,“ и вклучува каматен ризик, валутен ризик и други ценовни ризици. Поради тоа што најголемиот дел од приходите и трошоците од Друштвото се остварени до македонски денари (МКД), функционална валута на Друштвото е МКД е како резултат на тоа, целта на Друштвото е да го минимизира нивото на финансискиот ризик во МКД услови.

За презентација на пазарните ризици, потребни се сензитивни анализи за прикажување на ефектите од хипотетички промени на релевантните ризични варијабли на добивката или загубата или акционерскиот капитал. Периодичните ефекти се детерминирани од поврзаноста на хипотетичките промени на релевантните ризични варијабли со билансот на финансиските инструменти на денот на билансот на состојба. Салдото на денот на билансот на состојба ја прикажува цела година.

### **б) Девизен ризик**

Долгорочните обврски по кредити и обврските спрема странските добавувачи се деноминирани во странски валути. Од тие причини Друштвото е изложено на ризик поврзан со можните флуктаации на девизните курсеви. Друштвото не користи соодветни финансиски инструменти за да го намали овој ризик.

### **в) Каматен ризик**

Каматниот ризик преставува ризик од флуктација на пазарната вредност или идните пазарни текови на финансиските инструменти поради движење на пазарните каматни стапки. Промената на каматните стапки и каматните маржи може да влијае врз финансиските трошоци и финансиските инвестиции.

Друштвото нема значајни каматни побарувања. Според тоа, промената на пазарните каматни стапки нема влијание врз приходот од камати и парични текови од редовното работење.

Каматниот ризик на кој е изложено друштвото, произлегува од обврските по основ на кредити. Кредитите одобрени со варијабилна каматна стапка, ја зголемуваат изложеноста на каматен ризик поврзан на паричните текови. Кредитите одобрени со фиксна каматна стапка, ја зголемуваат изложеноста на каматен ризик поврзан на објективна вредност.

### **г)Кредитен ризик**

Кредитниот ризик се дефинира како ризик од неисполнување на обврската од едната страна предисвикувајќи загуда за другата страна.

Друштвото е изложено на кредитен ризик преку оперативни активности и одредени финансиски активности.

Процесот на управување на кредитниот ризик од оперативни активности вклучува превентивни мерки како проверка на кредитбилитетот, корективни мерки при деловни трансакции, како на пример прекин на активности и наплата по завршување на правниот процес, судски спорови. Задоцнетите наплати се следат преку посебни процедури врз основа на типот на купувач, класата на кредитот и износот на долгот. Кредитниот ризик се контролира преку проверка на кредитбилитетот, со што се утврдува задолженоста на купувачот, при што кредитниот лимит се утврдува врз основа на претходните трансакции.

#### **д)Ризик на ликвидност**

Ризикот на ликвидноста претставува ризик од неспособност на Друштвото да ги исплати своите обврски навремено. Политиката на Друштвото е да се одржува соодветен износ на пари и парични средства со цел да ги подмири обврските во иднина. Деполнителен износ на пари најчесто се депонира во комерцијалните банки.

Процесот на управување со ликвидносниот ризик вклучува проекција на паричните текови според девизните валути и утврдување на потребниот износ на ликвидни средства, земјаќи ги во предвид бизнис планот, наплатата на побарувањата и одливот на парични средства. Редовни проекции на паричните текови се подготвуваат и надополнуваат од страна на сметководствениот оддел.

Крајната одговорност за управување со ризикот на ликвидност е на раководството на Друштвото кое се обидува изгради соодветна рамка за управување со овој ризик, како и со барањата за управување со ликвидноста.

#### **ѓ)Даночен ризик**

Македонската даночна легислатива е предмет на различни интерпретации и чести измени. Интерпретирањето на даночната легислатива која даночните власти ја применуваат врз трансакциите и активностите на Друштвото, може да не коицидира со интерпретациите на менаџментот. Како резултат на тоа, одредените трансакции можат да бидат предмет на даночна контрола од која можат да произлезат дополнителни даноци, казни и камати кои можат да бидат материјални. Документацијата на Друштвото може да биде предмет на даночна контрола за период од најмногу десет години.

#### **е)Управување со ризикот на капитал**

Целта на Друштвото при управување на капиталот е да ја зачува способноста да продолжи со своите активности во континуитет и со тоа да овозможи добивка за акционерите и бенефиции за останатите акционери, како и да одржува оптимална структура на капиталот за да го намали трошокот за капитал.

| 7. НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА                                            |                   |               |            |                   |                        |               |
|----------------------------------------------------------------------|-------------------|---------------|------------|-------------------|------------------------|---------------|
|                                                                      | Патенти и лиценци | Гудвил        | Софтвер    | Останати средства | Средства во подготовка | Вкупно        |
| Набавна вредност                                                     |                   |               |            |                   |                        |               |
| Салдо на 1 Јануари 2024 (тековна година)                             | 1,362,404         | 7,322,421,788 | 11,570,573 |                   |                        | 7,335,354,765 |
| Зголемување                                                          |                   |               |            |                   |                        | -             |
| Намалување                                                           |                   |               |            |                   |                        | -             |
| Салдо на 31 Декември 2024 (тековна година)                           | 1,362,404         | 7,322,421,788 | 11,570,573 | -                 | -                      | 7,335,354,765 |
| Исправка на вредноста                                                |                   |               |            |                   |                        | -             |
| Салдо на 1 Јануари 2024 (тековна година)                             | 728,537           |               | 11,570,573 |                   |                        | 12,299,110    |
| Амортизација                                                         | 217,743           |               | 179,699    |                   |                        | 397,442       |
| Намалување                                                           |                   |               |            |                   |                        | -             |
| Салдо на 31 Декември 2024 (тековна година)                           | 946,280           | -             | 11,750,272 | -                 | -                      | 12,696,552    |
| Нето сметководствена вредност на 31 Декември 2024( тековна година)   | 416,124           | 7,322,421,788 | - 179,699  | -                 | -                      | 7,322,658,213 |
| Нето сметководствена вредност на 1 Јануари 2023( тековна година)     | 633,867           | 7,322,421,788 | 179,699    |                   |                        |               |
|                                                                      |                   |               |            |                   |                        |               |
| Набавна вредност                                                     |                   |               |            |                   |                        |               |
| Салдо на 1 Јануари 2023 (претходна година)                           | 1,362,404         | 7,322,421,788 | 11,570,573 |                   |                        | 7,335,354,765 |
| Зголемување                                                          |                   |               |            |                   |                        |               |
| Намалување                                                           |                   |               |            |                   |                        |               |
| Салдо на 31 Декември 2023 (претходна година)                         | 1,362,404         | 7,322,421,788 | 11,570,573 | -                 | -                      | 7,335,354,765 |
| Исправка на вредноста                                                |                   |               |            |                   |                        |               |
| Салдо на 1 Јануари 2023 (претходна година)                           | 515,568           |               | 11,010,439 |                   |                        | 11,526,007    |
| Амортизација                                                         | 212,969           |               | 250,046    |                   |                        | 463,015       |
| Намалување                                                           |                   |               |            |                   |                        | -             |
| Салдо на 31 Декември 2023 (претходна година)                         | 728,537           | -             | 11,260,485 | -                 | -                      | 11,989,022    |
| Нето сметководствена вредност на 31 Декември 2023( претходна година) | 633,867           | 7,322,421,788 | 310,088    | -                 | -                      | 7,323,365,743 |
| Нето сметководствена вредност на 1 Јануари 20224 тековна година)     | 846,836           | 7,322,421,788 | 560,134    | -                 | -                      | 7,323,828,758 |

| 8 МАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА                                              |          |                  |               |                   |               |
|---------------------------------------------------------------------|----------|------------------|---------------|-------------------|---------------|
|                                                                     | Земјиште | Градежни објекти | Опрема        | Инвестиции во тек | ВКУПНО        |
| Набавна вредност                                                    |          |                  |               |                   |               |
| Салдо на 1 Јануари 2024 (тековна година)                            |          | 557,674,795      | 5,680,398,999 | 118,168,997       | 6,356,242,791 |
| Зголемување                                                         |          |                  | 5,572,369     |                   | 5,572,369     |
| Намалување                                                          |          |                  |               |                   | -             |
| Салдо на 31 Декември 2024 (тековна година)                          | -        | 557,674,795      | 5,685,971,368 | 118,168,997       | 6,361,815,160 |
| Исправка на вредноста                                               |          |                  |               |                   | -             |
| Салдо на 1 Јануари 2024 (тековна година)                            |          | 241,153,514      | 4,325,221,431 |                   |               |
| Амортизација                                                        |          | 14,232,379       | 281,617,050   |                   |               |
| Намалување                                                          |          |                  |               |                   | -             |
| Салдо на 31 Декември 2024 (тековна година)                          | -        | 255,385,893      | 4,606,838,481 |                   | 4,862,224,374 |
| Нето сметководствена вредност на 31 Декември 2024( тековна година)  | -        | 302,288,902      | 1,079,132,887 | 118,168,997       | 1,499,590,786 |
| Нето сметководствена вредност на 01 Јануари 2023(тековна година)    | -        | 316,521,281      | 1,355,177,568 | 118,168,997       | 1,789,867,846 |
|                                                                     |          |                  |               |                   |               |
| Набавна вредност                                                    |          |                  |               |                   |               |
| Салдо на 1 Јануари 2023(претходна година)                           |          | 557,674,795      | 5,680,362,369 | 118,168,997       | 6,356,206,161 |
| Зголемување                                                         |          |                  | 36,630        |                   | 36,630        |
| Намалување                                                          |          |                  |               |                   |               |
| Салдо на 31 Декември 2023 (претходна година)                        | -        | 557,674,795      | 5,680,325,739 | 118,168,997       | 6,356,169,531 |
| Исправка на вредноста                                               |          |                  |               |                   |               |
| Салдо на 1 Јануари 2023(претходна година)                           |          | 226,921,135      | 4,339,453,810 |                   | 4,566,374,945 |
| Амортизација                                                        |          | 14,232,379       | 281,546,703   |                   | 295,779,082   |
| Намалување                                                          |          |                  |               |                   |               |
| Салдо на 31 Декември 2023 (претходна година)                        | -        | 241,153,514      | 4,621,000,513 | -                 | 4,862,154,027 |
| Нето сметководствена вредност на 31 Декември 2023(претходна година) | -        | 316,521,281      | 1,059,325,226 | 118,168,997       | 1,494,015,504 |
| Нето сметководствена вредност на 1 Јануари 2023 (претходна година)  | -        | 330,753,660      | 1,340,908,559 | 118,168,997       | 1,789,831,216 |

| 10. ДОЛГОРОЧНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА            |                |                  |  |
|-----------------------------------------------|----------------|------------------|--|
|                                               | Тековна година | Претходна година |  |
| Вложувања во конвертибилни обврзници          |                |                  |  |
| Број на конвертибилни обврзници:              |                |                  |  |
| Права кои ги носат конвертибилните обврзници: |                |                  |  |
| Вкупно:                                       | -              | -                |  |

| 11. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИ                |                |                  |
|-------------------------------------------|----------------|------------------|
|                                           | Тековна година | Претходна година |
| Побарувања од купувачи во земјата         | 82,431,198     | 82,081,754       |
| Побарувања од купувачи во странство       | 340,591,165    | 333,071,370      |
| Застарени, сомнителни и спорни побарувања |                | -                |
| Вредносно усогласување на побарувања      | - 233,367,245  | - 233,367,245    |
| Вкупно:                                   | 189,655,118    | 181,785,879      |

| 12 ПАРИЧНИ СРЕДСТВА                   |                |                  |
|---------------------------------------|----------------|------------------|
|                                       | Тековна година | Претходна година |
| Парични средства на денарски сметки   | 3,720,804      | 14,178,720       |
| Парични средства во денарска благајна | 1,500,304      | 1,455,088        |
| Девизна сметка                        | 317,766,492    | 273,952,943      |
| Девизна благајна                      |                |                  |
| Вкупно:                               | 322,987,600    | 289,586,751      |
|                                       |                |                  |

| 13. ОСНОВНА ГЛАВНИНА   |                          |  |          |         |        |   |
|------------------------|--------------------------|--|----------|---------|--------|---|
| Родови на акции        | Во сопственост на        |  | Состојба |         |        |   |
| 2024 (тековна година)  |                          |  |          | зголем. | намал. |   |
| Обични акции           | Физички лица             |  |          |         |        |   |
|                        | Правни лица              |  |          |         |        |   |
|                        | Откупени сопствени акции |  |          |         |        |   |
| Приоритетни акции      | ФПИО                     |  |          |         |        |   |
|                        | Вкупно                   |  |          | -       | -      |   |
|                        |                          |  |          |         |        |   |
| 2023(претходна година) |                          |  |          | зголем. | намал. |   |
| Обични акции           | Физички лица             |  |          |         |        |   |
|                        | Правни лица              |  |          |         |        |   |
|                        | Откупени сопствени акции |  |          |         |        |   |
| Приоритетни акции      | ФПИО                     |  |          |         |        |   |
|                        | Вкупно                   |  |          | -       | -      | - |

| 14. ДОЛГОРОЧНИ ОБВРСКИ                                      |                      |                  |
|-------------------------------------------------------------|----------------------|------------------|
| Обврски со рок на достасување над 5 години:                 | Тековна година       | Претходна година |
| Вид на обврска:                                             | Вид на обезбедување: |                  |
| Обврски спрема поврзани друштва                             | -                    |                  |
| Обврски кон добавувачи                                      | -                    |                  |
| Обврски спрема поврзани друштва по основ на заеми и кредити | -                    |                  |
| Обврски по основ на кредити                                 | 910,908,848          | 1,214,545,131    |
| Обврски по основ на заеми                                   |                      |                  |
| Останати долгорочни обврски:                                | -                    |                  |
| Вкупно:                                                     | 910,908,848          | 1,214,545,131    |

| 15 КРАТКОРОЧНИ ОБВРСКИ СПРЕМА ДОБАВУВАЧИ |                |                  |
|------------------------------------------|----------------|------------------|
|                                          | Тековна година | Претходна година |
| Добавувачи во земјата                    | 595,263,018    | 525,521,446      |
| Добавувачи во странство                  | 285,676,380    | 261,596,074      |
| Добавувачи за нефактурирани стоки        |                | 994,400          |
| Вкупно:                                  | 880,939,398    | 788,111,920      |

| 16. КРАТКОРОЧНИ ОБВРСКИ ПО ЗАЕМИ И КРЕДИТИ                     |                |                  |
|----------------------------------------------------------------|----------------|------------------|
|                                                                | Тековна година | Претходна година |
| Краткорочни обврски по заеми и кредити спрема поврзани друштва | 2,536,642,387  | 2,235,357,297    |
| Краткорочни кредити во земјата                                 | 232,200,000    | 232,200,000      |
| Краткорочни кредити во странство                               | -              |                  |
| Вкупно:                                                        | 2,768,842,387  | 2,467,557,297    |

| 17. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЖБА          |                |                  |
|----------------------------------|----------------|------------------|
|                                  | Тековна година | Претходна година |
| Приходи од продажба во земјата   | 32,785,591     | 35,622,630       |
| Приходи од продажба во странство | 413,895,375    | 411,089,197      |
| Вкупно:                          | 446,680,966    | 446,711,827      |

| 18. ОСТАНАТИ ПРИХОДИ                     |                |                  |
|------------------------------------------|----------------|------------------|
|                                          | Тековна година | Претходна година |
| Приходи од наемнини                      | -              |                  |
| Приходи од наплатени отпишани побарувања | 139,832        | 25,018,983       |
| Приходи од државни поддршки              | 771,200,856    | 565,316,428      |
| Останати приходи                         | 292,010        | 23,410,896       |
| Вкупно:                                  | 771,632,698    | 613,746,307      |

| 19. ОСТАНАТИ РАСХОДИ                                                                              |                |                  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|------------------|
|                                                                                                   | Тековна година | Претходна година |
| Транспортни услуги                                                                                | 5,708,945      | 4,751,491        |
| Наемнина                                                                                          | 7,527,676      | 642,553          |
| Дневници за службени патувања и патни трошоци                                                     | 42,315,092     | 40,541,546       |
| Трошоци за членови на органот на управување, надзорниот одбор и за членовите на останатите органи | 941,062        | 1,137,652        |
| Трошоци за промоција, пропаганда и реклама и саеми                                                | -              |                  |
| Премии за осигурување                                                                             | 3,489,830      | 3,930,123        |
| Банкарски услуги и трошоци за платен промет                                                       | 2,865,645      | 12,076,150       |
| Трошоци за останати интелектуални услуги                                                          | 20,454,354     | 30,018,649       |
| Вредносно усогласување на краткорочни побарувања                                                  | 59,910         | 8,256,178        |
| Загуби од отуѓување на нетековни средства                                                         | 33,574,536     | 18,650           |
| Останати расходи                                                                                  | 616,804        | 17,596,086       |
| Вкупно останати оперативни расходи                                                                | 117,553,854    | 118,969,078      |

| 20. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ ДРУШТВА         |                |                  |
|--------------------------------------------|----------------|------------------|
|                                            | Тековна година | Претходна година |
|                                            |                |                  |
| Побарувања по основ на купопродажни односи | -              |                  |
| Обврски по основ на купопродажни односи    | 1,166,351,996  | 1,146,574,267    |
| Приходи од продажба на готови производи    |                |                  |
| Приходи од продажба на стоки               |                |                  |